

Dagens frågor

Inför SIF-kongressen

I dessa dagar packar de valda ombuden till Svenska Industritjänstemannaförbundets (SIF) kongress sina portföljer. De blir väl fyllda. Enbart motionshäftena med sina ca 125 motioner på drygt 1 100 trycksidor väger 1,5 kilo.

Motionerna ger en intressant bild av vad som rör sig bland medlemmarna i det största TCO-förbundet. De yttranden som fogats till motionerna av respektive avdelningsstyrelse och av förbundsstyrelsen ger bilden ytterligare en dimension.

Huvuddelen av motionerna samlas kring förbundets aktuella programarbeten. Fyra stora program eller delar av dem redovisas, Lön 80, SIFs löneprogram, jämställdhetsprogrammet, tjänstemannarörelsens internationella arbetsprogram samt slutligen ett program om förbundets interna information. Med undantag av det internationella programmet behandlar dessa renodlat fackliga frågeställningar inom SIF. En annan grupp motioner tar upp frågor med anknytning till tjänstemannarörelsens agerande och ställningstagande i samhällsfrågor. De rör med andra ord SIFs ansvar och påverkansmöjlighet vis à vis TCO.

I sex motioner kritiseras politiseringen av TCO och i ett tiotal behandlingen av fondfrågan. Vidare föreslår en rad motionärer åtgärder för att förstärka den interna demokratin. Flertalet av dessa motioner kommer från klubbarna eller deras styrelser. Motionärerna vill att SIF skall reagera mot TCOs sätt att driva samhällsfrågorna. Genomgående påtalas att de gjorda ställningstagandena inte varit representativa för uppfattningen bland SIFs medlemmar. Ge medlemmarna ett mera direkt inflytande uppmanar motionärerna. Skilda förslag till praktiska lösning-

ar förs fram. Lika hårt kritiska är raden av motioner i fondfrågan.

Yttrandena över motionerna som tagit upp politiseringsfrågan utmynnar i avslag eller föreslås lämnas utan åtgärd. Detsamma gäller motionerna i fondfrågan, men med det tillägget att all hänsyn skall tagas till medlemsopinionen. Varken avdelningsstyrelserna eller förbundsstyrelsen redovisar någon egentlig argumentering för sina avslagsyrkanden. En avdelningsstyrelse säger att man inte delar motionärernas uppfattning att TCO skulle ha ett starkt politiskt engagemang. Förbundsstyrelsen i sin tur menar att de ställningstaganden som gjorts från TCOs sida har byggts på enbart fackliga värderingar.

Förbundsstyrelsens avslagsyrkanden när det gäller fondfrågan är fylligare, men knappast starkare. Man hänvisar till det studiematerial som också innefattande en "enkätliknande" del. Styrelsen konstaterar: "Resultatet blev mycket nedslående och de förväntningar som uppställt vid introduktionen både vad gäller informationseffekt och återinformation till TCO från medlemmarna infriades inte." Från SIFs sida har man därför valt att gå ut med en minikurs i stället. Den möjliggör för medlemmarna att redovisa sina uppfattningar. "Resultatet av minikursen kommer att vara vägledande för förbundets ställningstagande inför och vid TCO-kongressen 1979", säger förbundsstyrelsen avslutningsvis i sitt yttrande. Det kan tilläggas att enligt föreliggande uppgifter har intresset för dessa kurser varit minimalt. Motionärerna får därför ytterligare argument för sina krav på ökat medlemsinflytande.

Det blir intressant att följa kongressens behandling av dessa motioner. Har de en praktisk möjlighet att påverka SIFs policy i

samhällsfrågorna och därmed nå ett inflytande i TCO i linje med motionärernas önskemål. Eller slutar det så som Lennart Bodström i ett tal i Kalmar den 21 augusti i år målade upp det: "Och så kommer räkenskapsens dag. Inför representantskap, förbunds-kongresser eller TCOs egen kongress presenteras vad TCO verkligen gjort och sagt och vad som varit motiven för vårt handlande. Det visar sig då genomgående att det som skulle bli en opinionsstorm och göra rent hus med de nuvarande valda ledarna, det blir istället ett instämmande i och ett accepterande av TCOs uppträdande. Den kritik som riktas mot TCO är vanligen sakligt så illa underbyggd att den hittills aldrig hållit vid en granskning av våra i demokratisk ordning valda organ."

Det har riktats kritik mot TCO i en rad motioner till SIFs kongress. De har avslagits av förbundsstyrelsen. Motionerna har med andra ord ej hållit för dess granskning. Hur saklig och väl underbyggd granskningen varit går dock ej att fastställa. Redovisning saknas och medlemmarna lämnas i ovisshet.

Eurokommunismen i dag

I en ledare i Svensk Tidskrift förra året (nr 4/1977) står, att det faktum "att eurokommunister framträtt är värt att uppmärksamma, men att omedelbart falla i armarna på dem är inte tillrådligt". Sillen känns igen, även om den uppträder i kapprock, säger ordspråket. Kommunister blir inte demokrater, inte heller patrioter, därför att de kallar sig nationella.

En liten norsk broschyr, utgiven av Den norske atlantshavskomitée, heter Synspunkter på eurokommunismen. Medarbetare är den brittiske utrikesministern David

Owen, den norske stortingspresidenten Guttorm Hansen samt redaktör Frank Bjerkholt, den sistnämnde välkänd medarbetare i Svensk Tidskrift. Han analyserar i broschyren var eurokommunismen står i dag, och han kommer med många intressanta iakttagelser.

I Spanien har kommunistpartiet visat tendenser till revisionism och genast kritiserats i Moskva. Det är alltså uppenbart att några avvikelser från den där fastslagna rätta läran inte är tillåtna. I Frankrike har kommunisterna uppträtt så att det verkat som om de medvetet saboterat en möjlig valseger för vänstern, kommunister tillsammans med socialister. Att denna taktik var inspirerad från Moskva föreföll mer än troligt. Men varför valdes den? Bjerkholt menar att man i Moskva föredrar en infiltration i en regering, så som i Italien, framför en utmanande maktposition i en vänsterregering, som skulle kunna äventyra Sovjetunionens "goda förbindelser" med andra västeuropeiska länder.

Det spanska partiet har i år tagit bort orden "leninism" och "proletariatets diktatur" ur sitt program. Partiet är "marxistiskt och revolutionärt". Det är i varje fall klart att det därmed inte blivit demokratiskt. Om det genom revolution skulle erövra makten i staten, kommer det inte att kunna tillåta att det i demokratisk ordning tvingas avstå från samma makt om det kan visas vara i minoritet. En sådan ordning går inte ihop. Ett kommunistiskt parti som tar makten, behåller den.

Guttorm Hansen konstaterar litet resignerat att förhållandet mellan öst och väst i Europa helt präglas av Sovjetunionens grepp om sina europeiska randstater. Sterila och dogmatiska marxistiska tankegångar

präglar de ledande skikten i dessa länder. Arbetet på att utveckla de mänskliga rättigheterna i kraft av Helsingforsförklaringen har också haft mycket liten framgång i verkligheten. Paradoxalt nog, säger han, fanns före Helsingfors en starkare känsla av avspänning i Europa än i dag, tre år senare.

Iakttagelsen är fullkomligt riktig, och eurokommunismen har inte bidragit till någon förbättring i detta avseende. Den som skrivit detta, talar med ovanlig auktoritet. Vilka i hans parti i Sverige vill lyssna och medge samma sak?

Ny dansk regering

Ställd inför ständigt ökande ekonomiska svårigheter i form att ett växande betalningsunderskott gentemot utlandet, ett jättestort underskott i statsbudgeten och en arbetslöshet på över 170 000, erkände den danska socialdemokratiska minoritetsregeringen under Anker Jørgensen nu i sommar, att den kört fast. Den inledde därför förhandlingar med andra partier för att bilda en majoritetsregering, som skulle kunna garantera politisk stabilitet och genomföra den nödvändiga lagstiftningen för att få landets ekonomi på rätt köl.

Socialdemokraterna föredrog en regering av socialdemokrater, Venstre, Danmarks liberala parti, och Radikale Venstre, som tillsammans skulle ha bildat en absolut majoritet med ett överskott av fyra mandat (94 av 179 i Folketinget). Venstre, vars förhandlingsdelegation leddes av den fungerande partiordföranden efter Poul Hartling (1977 utnämnd till FN:s högste flyktingkommisarie), Henning Christophersen, krävde emellertid att också Det konservative Folkeparti skulle delta. Detta motsatte sig socialde-

mokraterna och särskilt deras vänsterflygel. Resultatet blev, att bara Socialdemokratiet och Venstre inledde förhandlingar. Efter bortåt 14 dagar enades man om att bilda en gemensam regering fram till folketingsperiodens slut i januari 1981 och om ett gemensamt ekonomiskt program.

Denna konstellation, en SV-regering, har aldrig förr skådats i Danmark. Den representerar en regering "ovanför mitten" idansk politik, och för båda partierna innebär detta icke-traditionella samarbete betydande risker. Detta har i första omgången visat sig tydligast för Socialdemokratiet, som vid bildandet av regeringen och vid framläggandet av de första lagförslagen om en momshöjning från 18 till 20 1/4 % med samtidigt löne- och prisstopp stötte på förbittrat motstånd från fackföreningarna (LO). Det utbröt flera strejker, om också av kortvarig natur, och det har fällt skarpa anmärkningar av LOs chef Thomas Nielsen mot Statsminister Anker Jørgensen, som själv tidigare varit fackföreningsman.

Regeringen fick en stormig start, och då den socialdemokratiska gruppledaren i Folketinget, tidigare ministern J Risgaard Knudsen, i protest avgick från sin post, var det tydligt att partiledningen inbegripen statsminister var skakad. Ett av den nya regeringens lagförslag – om momsens – kunde bara antagas genom att två av Kristelig Folkepartis medlemmar höll sig borta under den avgörande omröstningen. De två regeringspartierna har blott 88 mandat tillsammans. Men de har ingått ett valförbund emd den ende representanten för ett av honom själv grundat Erhvervsparti och med en av de två grönländska medlemmarna och har därmed säkrat majoriteten för sig i alla Folketingets utskott.

Den nya regeringen har 21 medlemmar, varav 14 är socialdemokrater och sju från Venstre. Venstres nye ledare, den 38-årige Henning Christophersen, har blivit utrikesminister. Venstres sterke man i regeringen är den 65-årige tidigare finansministern Anders Andersen, som under ett antal år var president i Landbrugsrådet. Han har blivit ekonomiminister och minister för skatter och avgifter (två ministerier under den tidigare socialdemokratiska regeringen).

För Venstre betyder deltagandet i regeringen ett avsked tills vidare till samarbetet med de andra borgerliga partierna. Från dessa har det särskilt riktats kritik mot den nya regeringsbildningen från konservativ sida, där man finner, att Venstre har betalt för högt pris för sitt deltagande. Särskilt är man kritisk mot den påtänkta värdestegringsavgiften på fast egendom. Centrumdemokraterna och Kristeligt Folkeparti, som inte kunde ha räknat med att komma med i en eventuell gemensam socialdemokratisk-borgerlig regering, är knappast så kritiska och tydligen inställda på att inte störta den. Detta har de konservativa inte heller antytt att man skall försöka göra, men man förhåller sig skeptiskt avvaktande inför regeringens politik. De konservativas ledare Poul Schlüter använde ganska skarpa ord i Danmarks Radio då han sade, att Venstre "hade krossat" det borgerliga samarbetet och att han hoppades att Socialdemokratiet kunde lita på Venstre, för det kunde ju inte andra göra . . . Sedan har kritiken dock blivit mera dämpad.

Regeringen klarade sitt första styrkeprov och den bör ha goda chanser att överleva i Folketinget. Ett större hot är emellertid den fortsatta oron inom Socialdemokratiet och motsättningen till LO. Det skall föras löne-

förhandlingar (för en tvåårsperiod) på nyåret och kraven kan ställa regeringen och särskilt Socialdemokratiet inför stora problem.

Danmark har – möjligen – fått en parlamentariskt mera stabil regering. Men Socialdemokratiet har blivit skakat, och Venstres framtid beror på om den nya regeringen inom bara två år kan visa upp några ekonomiska resultat, som visar en markant förändring i förhållande till de föregående årens politik.

Tjuvgömmarnas paradiset

Utanför fackmännens krets lär det inte vara många som vet, att en orsak till mängden inbrottsstöld i Sverige är att vi har en lagstiftning, som gör vårt land till ett veritabelt tjuvgömmarnas paradiset.

I alla andra länder i Västeuropa har man en sk oinskränkt vindikationsrätt till stulet eller rånat gods. Det betyder att den som berövats sin egendom genom stöld eller rån har rätt att taga tillbaka den varhelst han finner den och oavsett hur många förvärvsled den senare passerat. Kan han bevisa att godset är hans och att det stulits eller rånats behöver han inte ens betala någon lösen. Inte heller spelar det någon roll om innehavaren varit i aldrig så god tro vid förvärvet. Han tvingas lämna det ifrån sig ändå. I vissa länder gäller visserligen en hävdetid, men den är tillräckligt lång för att göra förvärv av tjuvgods farligt.

Men i Sverige gäller sedan mitten av 1800-talet – på grund av en praxis i högsta domstolen, som innebar en vantolkning av 1734 års lag – den regeln, att en godtroende förvärvare av stulet eller rånat gods inte behöver lämna ifrån sig det annat än mot ersätt-

ning för den utgivna köpeskillingen.

I praktiken leder detta till att folk inte bryr sig om att lösa tillbaka sin egendom. Det är för besvärligt att kräva att få lösa den tillbaka – bli uppstår bevisproblem om köpeskillingens storlek. Processa om sådant lönar sig inte. I stället håller man sig till stödförsäkringen. Man får då åtminstone ekonomisk ersättning, även om det är smärtsamt att se farfars unika silverljusstakar skylta i ett fönster i Gamla stan.

I andra länder i Västeuropa tvingas antikvitetshandlare och annat yrkesfolk, som handlar med begagnat gods, t ex bilar och TV-apparater att se upp med försäljarnas trovärdighet. Har handlaren sålt godset vidare och det sedan tas tillbaka av ägaren riskerar handlaren att få betala ersättning till köparen.

Genom dessa stränga ansvarsregler för köpare, regler som går långt tillbaka i tiden, utövas ett starkt tryck på tjuvgömmarmarknaden. Det är inget lönsamt yrke att vara tjuvgömmare. Om det är svårt att bli av med tjuvgods minskas i sin tur incitamenten till stöld. Det blir helt enkelt för besvärligt och

för litet lönsamt att sälja tjuvgodset.

Men i Sverige är det tämligen ofarligt och mycket lönsamt att vara tjuvgömmare, vilket får den olyckliga följden att inbrottsstöld är lättsamt och lönsamt. Det är lätt att bli av med godset och tjuven får någorlunda hyggligt betalt.

Dessbättre har Brottsförebyggande rådet äntligen tagit ett initiativ i saken. Där föreslås att en tjuvgömmare skall straffas inte endast när han vetat att godset var stulet utan redan om han haft skälig anledning att misstänka det. Samtidigt föreslår rådet att man skall ompröva reglerna för godtrosvärv.

Ett närmande av svensk lagstiftning på detta område till vad som gäller i andra med oss jämförliga länder, t ex de andra nordiska länderna, som alla har oinskränkt vindikationsrätt till stulet eller rånat gods – utan hävdgräns – skulle sannolikt få gynnsamma verkningar i kampen mot inbrottsstölderna och det utbredda tjuvgömmet. Det rör sig här inte om ett civilrättsligt problem av akademiskt intresse utan om en brännande aktuell kriminalpolitisk fråga.